

УДК: 636. 083

СПРЯМОВАНА ВІДГОДІВЛЯ ГУСЕЙ, ВИБРАКУВАНИХ З ПЛЕМІННОГО СТАДА

Рябініна О. В.

Інститут птахівництва УААН

Резюме. Викладено результати дослідження щодо спрямованої відгодівлі гусей великої білої популяції, вибракунаних з племінного стада. Утримання таких гусей 3-річного віку на підлозі за використання вигулів і годівлі їх зерновідходами та подрібненими зеленими кормами на протязі 4-х тижнів після закінчення племінного сезону в спекотний літній період не дало змоги підвищити їх живу масу до нормативної для реалізації на м'ясо. В той же час, спрямоване їх утримання в клітковій батареї і годівля сухими комбікормами дає змогу підвищити живу масу на протязі трьох тижнів на 16,5-20,9% при відносно високих середньодобових приростах живої маси (близько 38 г/гол.) та питомих витратах корму 7 кг на кг приросту живої маси. Мінімальними такі витрати спостерігаються у птиці, якій як домішку до корму додавали концентрат вітаміну Е у відповідній пропорції.

Ключові слова: птахівництво, гуси, племінне стадо, спрямоване утримання, інтенсивна технологія.

Summary. The results of the investigation concerning the directed fattening of Big White geese, rejected from the breeding stock, are presented. The keeping of such 3 years geese on the floor with the use of pasture-lands and feeding of them by grain waste and diminished in size green forage during 4 weeks after finishing the breeding period in hot summer didn't give the possibility to increase their live weight to the normative index for meat selling. At the same time their directed keeping in cage batteries and feeding by dry mixed-feeds gives the possibility to increase the live weight during 3 weeks by 16,5-20,9% when the live weight increase for 24 hours are high (about 38 g per head) and feed expenditures for the live weight increase are 7 kg. Such expenditures are minimal in birds which were fed by the vitamin E concentrate as the additive in corresponding ratio.

Key words: poultry farming, geese, breeding stock, directed keeping, intensive technology.

Вступ. Виробництво продукції птахівництва частіше всього характеризується широким асортиментом конкурентоспроможних продуктів харчування та матеріалів для АПК і інших галузей промисловості. За цієї умови галузь має високу рентабельність і з кожним роком нарощує обсяги виробництва. Але після відомої кризи, що охопила птахівництво України у минулі роки, основну увагу приділяли нарощуванню виробництва харчових яєць і м'яса бройлерів. Ці підгалузі, як відомо, потребують відносно великих затрат концентрованих кормів та капітальних витрат. Виробництву продукції

індиківництва та водоплавної птиці в Україні поки що не надавали належного значення, хоча в розвинених країнах Європи і Азії ця продукція користується великим попитом [1]. І це у той час, коли і в Україні є всі передумови для розвитку цих підгалузей з використанням особливостей продукції водоплавної птиці [2-5]. На цей час водоплавну птицю, наприклад, розводять в країні в основному заради отримання так званого „дешевого” м’яса і пухо-пір’яної сировини при використанні екстенсивних технологій в присадибних господарствах. В спеціалізованих господарствах з розведення батьківських стад гусей та качок вибракунаний ремонтний молодняк та вибракунана доросла птиця частіше всього не мають відповідних кондицій щодо якості м’яса. Такі технології не дають змоги повною мірою використовувати генетичний потенціал цього виду птиці, а спеціалізовані господарства, які вирощують ремонтний молодняк та утримують племінну птицю, при бонітировках та вибракунанні птиці не мають змоги вигідно її реалізувати, бо, як вже згадувалось, м’ясо такої птиці не є кондиційним. Особливо це спостерігається в спекотні весняні, літні та осінні періоди, коли якраз і приходиться вирішувати ці питання. У спеку птиця споживає мінімум кормів, бо водні вигули, а часто і випасання для неї практично не використовують, у тому числі і у контексті появи такої грізної хвороби птиці, як пташиний грип. За таких умов три, а то і чотири місяці приходиться птицю «переутримувати» аж до настання похолодання. Таку технологію інакше, як екстенсивною назвати не можна. Звідси перевитрати і кормів, і енергетичних ресурсів, і праці тощо. Аналогічна ситуація складається і в присадибних та фермерських господарствах: придбаний для вирощування на м’ясо молодняк водоплавної птиці тут вирощується не якихось 7-9 тижнів, як це передбачається нормативами, а декілька місяців. Тому актуальним є удосконалення технології спрямованого вирощування, утримання та відгодівлі водоплавної птиці у господарствах різного профілю.

Метою даної роботи було визначення можливих шляхів удосконалення технології спрямованого утримання дорослих гусей.

Матеріал і методи. В Інституті птахівництва УААН (ІП УААН) удосконалюються технологія та обладнання для вирощування і утримання водоплавної птиці за інтенсивними методами. Так, удосконала кліткова батарея для групового утримання птиці, яка дає змогу вирощувати гусей чи качок, починаючи з 4-тижневого віку, а в разі її обладнання нагрівальними панелями чи нагрівачами на базі ламп типу ІКЗК, розробленими в ІП УААН, – і з добового віку. Отримано рішення Патентного відомства України про визнання винаходом та видачу патенту України на „Батарею кліткову для групового утримання тварин” (№2007 02838, заявку подано 19.03.2007 року, рішення – від 8 липня 2008 року). Особливістю кліткової батареї є можливість швидкої зміни розмірів тої чи іншої клітки та спрощення процесу обліку спожитого корму птицею, розміщеною в тій чи іншій клітці, покращення умов праці операторів. Удосконала одну з машин для примусової відгодівлі птиці з метою забезпечення можливості годувати птицю і кормосумішами у вигляді каш. Виготовлено деталі і елементи та

проведено попередні випробування цих робочих органів. Назване дає змогу дещо „гуманізувати” процес примусової годівлі птиці та підвищити продуктивність праці оператора. Встановлено, що продуктивність такого обладнання можна регулювати в широких межах (наприклад, у нашому випадку – від 15-ти до 3 кг суміші за хвилину).

Стосовно спрямованого утримання і годівлі дорослих гусей, вибракуваних з племінного стада, у червні 2008 року в розроблену кліткову батарею було посаджено 100 голів птиці, вибракуваної з племінного стада. Гусей розподілили на чотири групи-аналоги за живою масою та передбачили застосування при їх утриманні і годівлі сухого комбікорму та різних домішок до нього, які, за попередніми даними, мали вплинути на результати відгодівлі гусей на м'ясо. Одна з груп птиці була прийнята за контроль (отримувала лише комбікорм), інші – були дослідними (таблиця 1). У господарстві було сформовано ще одну контрольну групу, птицю якої утримували в пташнику з вигулами та годували зерновідходами та подрібненою зеленню (група 5к). На протязі одного місяця проводили щотижневе зважування птиці для вивчення динаміки живої маси, а також визначали щоденно витрати корму птицею кожної з груп (крім птиці групи 5к, для якої визначення витрат корму не було можливим з-за утримання її в стаді з поголів'ям понад 200 голів). За даними досліду розраховували прирости живої маси птиці за періодами, а також питомі витрати корму (на одиницю приросту живої маси). На початку досліду з кожної групи взяли по дві птиці на забій для визначення забійного виходу, у кінці періоду – по три птиці з групи для визначення не тільки названого показника, але і для відбору продукції (печінки, внутрішнього жиру та м'яса) на аналізи. Птицю, що залишилася в групах, піддали примусовій відгодівлі з використанням технологій, розроблених в ІП УААН.

Таблиця 1 - Схема досліду

№ групи	Поголів'я в групі	Тип годівлі та поживність корму	Домішки (концентрат вітаміну Е)	Домішки (Сел-Плекс)
1(к)	19	Сухим комбікормом (вміст сирого протеїну - 19,7%, обмінної енергії – 297 ккал/100 г)	-	-
2	27	Те ж	200 г на тонну корму	-
3	27	Те ж	-	200 г на тонну корму
4	27	Те ж	200 г на тонну корму	200 г на тонну корму
5(к)	27	Зерновідходи + зелена маса	-	-

Результати досліджень. Динаміку живої маси птиці наведено в таблиці 2. Як впливає з наведених даних, після 24 днів годівлі птиці найвищі прирости живої маси були у птиці другої групи, найменші – у птиці контрольної групи. Проміжні дані характерні для птиці груп 3 та 4. Середньодобовий приріст живої маси птиці у групі 2 склав 38,26, а у птиці першої (контрольної групи) – 30 г на добу. І після 30 днів утримання птиці кращі результати за живою масою були притаманні птиці другої групи (середньодобовий приріст у цілому за період склав 31,33 г за добу, тоді, як у птиці контрольної групи – 28,00). Зважування птиці групи 5(к) зразу ж після закінчення племінного сезону і через місяць утримання в умовах господарства на підлозі в пташнику з солярієм показало, що, якщо зразу ж після закінчення племінного сезону середня жива маса птиці була на рівні $3,880 \pm 0,176$, то через місяць вона була на рівні $3,300 \pm 0,396$, тобто приріст живої маси птиці був від'ємним. Забійний вихід для такої птиці коливався у межах 71-74% (при напівпатранні), що значно нижче, ніж передбачене нормативами (79,4%). Таким чином, птиця не досягла забійних кондицій і залишена для подальшого утримання.

У таблиці 3 наведено усереднені дані щодо витрат корму на годівлю птиці в групах за періодами. Аналіз даних таблиці та розрахунки витрат корму на одиницю приросту живої маси показують, що найнижчим цей показник був у птиці другої групи (7 кг на кг приросту живої маси), дещо вищий – у птиці третьої та четвертої груп (7,77 та 7,99 кг/кг). Подальше утримання птиці дало змогу ще підвищити її живу масу, але питомі витрати корму при цьому значно зросли (див. табл. 3).

В таблиці 4 наведено результати аналізу такої продукції гусівництва, як м'ясо та внутрішній жир. Суттєвої різниці у якості внутрішнього жиру не відмічено, а стосовно м'яса – встановлено тенденцію щодо підвищення вмісту вітаміну Е як у птиці груп, що отримувала цей вітамін як домішку, так і у птиці третьої групи, що отримувала лише Сел-Плекс.

Таблиця 2 -Динаміка живої маси птиці за період годівлі по групах, г

Порядковий день годівлі	Група 1		Група 2		Група 3		Група 4	
	п, гол.	Жива маса	п, гол.	Жива маса	п, гол.	Жива маса	п, гол.	Жива маса
0	19	4180 ± 151	27	4200 ± 97	27	4230 ± 85	27	4180 ± 75
8-й	17	4513 ± 175	25	4730 ± 104	25	4740 ± 82	25	4650 ± 96
15-й	17	4570 ± 177	25	4870 ± 110	25	4790 ± 85	25	4760 ± 106

Закінчення таблиці 2.

24-й	17	4870 ± 197	25	5080 ± 118	25	4990 ± 104	25	4950 ± 115
Приріст живої маси, г		690		880		760		770
31-й	14	5020 ± 189	22	5140 ± 124	22	5020 ± 106	22	5030 ± 121
Приріст живої маси, г		840		940		790		850

Таблиця 3 - Усереднені витрати корму за групами на протязі підготовчого періоду, г на голову на добу

№№ тижнів	Група 1		Група 2		Група 3		Група 4	
	п, гол.	Витрати корму	п, гол.	Витрати корму	п, гол.	Витрати корму	п, гол.	Витрати корму
1-й	19	326 ± 183	27	326 ± 183	27	326 ± 183	27	326 ± 183
2-й	17	273 ± 23	25	300 ± 15	25	287 ± 18	25	294 ± 19
3-й	17	244 ± 16	25	254 ± 12	25	231 ± 14	25	259 ± 14
Всього, г на гол. за період		5901		6160		5908		6153
Витрати корму на кг приросту живої маси, кг		8,55		7,00		7,77		7,99
4-й	17	257 ± 15	25	262 ± 16	25	243 ± 14	25	264 ± 10
5-й	14	237 ± 45	22	233 ± 44	22	227 ± 37	22	250 ± 29
Всього, г на гол. за період		8411		8693		8290		8751
Витрати корму на кг приросту живої маси, кг		10,01		9,25		10,49		10,29

Аналіз вмісту у печінці дослідної птиці деяких вітамінів, вологи, жиру та білку (таблиця 5) показав, що суттєвого збільшення вмісту жиру, вітаміну Е та вітаміну А не відмічається. Правда, має місце тенденція щодо

підвищення вмісту жиру в печінці птиці дослідних груп та суттєве збільшення концентрації білку в ній у птиці груп 3 та 4.

Таблиця 4 - Результати аналізу м'яса та жиру гусей

№ групи	М'язи грудні			Жир внутрішній		
	Волога, %	Вітамін Е, мкг/г	Жир/ білок, %	Волога, %	Жир, %	Вітамін Е, мкг/г
1	72,56	1,067	2,88/20,14	5,10	92,08	5,33
2	73,85	1,150	2,88/18,34	6,95	89,52	5,25
3	73,56	4,700	3,47/16,85	8,77	88,68	5,00
4	72,16	2,250	3,54/19,58	5,56	91,94	5,32

Таблиця 5 - Результати аналізу печінки відгодованих гусей

№ групи	Волога, %	Жир, %	Білок, %	Вітамін Е, мкг/г	Вітамін А, мкг/г
1	70,37	2,82	15,88	5,33	830
2	69,26	3,19	15,99	3,60	313
3	69,45	3,49	16,37	4,33	536
4	70,01	3,52	17,68	3,33	460

Висновки

1. Утримання вибракуваних племінних гусей 3-річного віку на підлозі за використання соляріїв та подрібнених зелених кормів і сухих зерновідходів у їх годівлі на протязі 4-х тижнів після закінчення племінного сезону в літній спекотний період не дає змоги підвищити живу масу птиці для її реалізації на м'ясо.

2. Спрямоване утримання вибракуваних з племінного стада гусей в клітковій батареї і годівля їх сухими комбікормами дає змогу підвищити живу масу на протязі трьох тижнів на 16,5-20,9% при відносно високих питомих витратах корму (7,00-8,55 кг на кг приросту живої маси). Забійний вихід таких гусей близький до нормативного (77,4-79,4%).

3. Спрямоване утримання гусей на протязі 4,5 тижня дає змогу підвищити їх живу масу на 20,1- 22,4% при ще вищих питомих витратах корму (в межах 9,25-10,49 кг/кг).

4. Найкращі прирости живої маси птиці і найнижчі питомі витрати корму мають місце у групі, птиці якої в комбікорм додавали концентрат вітаміну Е у відповідній пропорції, найгірші показники притаманні птиці контрольної групи, котра отримувала комбікорм без домішок. Вміст вітаміну Е у грудних м'язах птиці дослідних груп має тенденцію до підвищення у порівнянні з контролем, а вміст жиру та білку у печінці птиці дослідних груп був вищим у порівнянні з таким показником для птиці контрольної групи.

Список літератури

1. Богенфюрст Ф. Значение разведения водоплавающей птицы в мировой экономике и Венгрии /Ф. Богенфюрст // Птахівництво: Міжвід. темат. наук. збірник. – Борки, 2001.-Вип. 51.- С. 486-502.
2. Генетический потенциал пород и популяций гусей Украины. /О. Т. Гадючко [та ін.] // Птахівництво: Міжвід. темат. наук. збірник. (Матеріали IV Української конференції по птахівництву з міжнародною участю). –Борки, 2003.- Вип. 53. - С. 54-62.
3. Методические рекомендации по принудительному откорму помесных и чистопородных гусей. / Э. А. Дуюнов, Н. Г. Рябоконт, И. И. Ивко; Украинский научно-исследовательский институт птицеводства. – Харьков, 1985.-16 с.
4. Рекомендації з нормування годівлі сільськогосподарської птиці./ Н. І. Братишко [та ін.]; Інститут птахівництва УААН. – Борки, 2005. – 101 с.
5. Рябоконт Ю. А. Гуси в фермерском хозяйстве и на подворье / Ю. А. Рябоконт, И. И. Ивко, В. А. Мельник; Под редакцией Ю. А. Рябоконт - Борки, 2006. -72 с.